

NOORDWOORD

JURYRAPPORT 2023

HET BESTE GRONINGER BOEK

SAMENSTELLING VAN DE JURY:

AFIENA VAN IJKEN (VOORZITTER)

AALDRIK POT

ANNEMARIE VAN BUUREN

INGRID SIBUM

NOORDWOORD.NL

NOORDKROMPEN, ZEE-ENGELEN EN KOFFIEBOONTJES | KOOS DIJKSTERHUIS UITGEVERIJ ATLAS CONTACT

Koos Dijksterhuis combineert een prettig onprettentieuze, toegankelijke schrijfstijl met wetenschappelijke diepgang en grote kennis van zaken. Hij vertelt hoe hij als kind met zijn ouders mee mocht schelpen zoeken op Schiermonnikoog en hoe hij daar op zoek ging naar de magische noordkromp. Later slaan zijn liefde en fascinatie voor strandvondsten over op zijn vrouw en kinderen, en ook de lezer wordt aangestoken door zijn enthousiasme. Het boek opent met een citaat van Haruki Murakami: "Tweederde van de oppervlakte van de aardbol bestaat uit water [...]. Wat voor wezens daaronder leven, daarvan weten we bijna niets." Dijksterhuis laat ons kennismaken met deze wezens en schrijft op aanstekelijke wijze over de wonderlijke wereld van weekdieren, inktvissen en slakken. Ogenscheinlijk alledaagse diertjes blijken vol verrassingen te zitten. Het boek bevat tal van *funfacts*: wie weet er bijvoorbeeld waarom in Nederland alleen de linkerhelften van schelpen aanspoelen? En verder is het alleen al een feest vanwege woorden als "druipzakpijp" en "zeggekorfslak".

NON-FICTIE

WIJERDENLANDSCHAP BEN WESTERINK UITGEVERIJ NOORDBOEK

Wierdenlandschap van Ben Westerink is letterlijk en figuurlijk een monumentaal boek. Rijk in woord en beeld vertelt Ben Westerink de fascinerende geschiedenis van een van de oudste cultuurlandschappen van Noordwest-Europa. *Wierdenlandschap* is zowel een populairwetenschappelijk naslagwerk van hoog niveau, als een fijn leesbaar koffietafelbladerboek voor de geïnteresseerde leek.

Westerink, van huis uit neurowetenschapper, beschrijft in *Wierdenlandschap* eerst de ontstaansgeschiedenis van het wierdenlandschap in het algemeen. Het zijn sprankelende colleges over bijvoorbeeld de geologie, cultuurgeschiedenis en historische ecologie van een rijk historisch landschap, een landschap dat helaas niet overal de vooruitgang ongeschonden doorkwam. Maar Westerink laat ons gelukkig vooral de gaafheid zien en niet de wonden. In het tweede deel neemt hij de lezer aan de hand op een inspirerende reis door de verschillende deelgebieden, van Middag-Humsterland tot de Eemsmoeding. Een reis waar de liefde voor dat landschap van afspat.

De vele kaarten en illustraties zorgen dat je in *Wierdenlandschap* nooit uitgekeken raakt. Daarin mag de hoge kwaliteit en zeggingskracht van de foto's, veelal van Westerinks eigen hand, niet onvermeld blijven. In zijn voorwoord vat hoogleraar landschapsgeschiedenis Theo Spek de krachtproef van Westerink als volgt samen: "[dit is] de oogst van een lang leven geboeid observeren, lezen, in het veld zijn en gepassioneerd met het landschap bezig zijn." We sluiten ons daar als jury van harte bij aan.

TRILBIL EN DUIVELSDREK | THEO MEDER, ELINE VAN EKERT EN DAVID DE VRIES UITGEVERIJ STERCK & DE VREESE

Trilbil en Duivelsdrek van Theo Meder, Eline van Ekert en David de Vries beschrijft de vertellingen van Trijntje Soldaats aan haar twee oppaskinderen Gerrit en Kornelis Arends aan het begin van de negentiende eeuw. Er is maar weinig bewaard gebleven van de Groningse volksvertelkunst uit deze periode en des te belangrijker dat Meder c.s. de sprookjes wetenschappelijk hebben gedocumenteerd, kundig hebben ingeleid en in een breder historisch perspectief hebben geplaatst.

De auteurs hebben de handgeschreven teksten van de 11-jarige Gerrit letterlijk overgenomen, waardoor de oorspronkelijke vertelling en woordkeuze van Trijntje Soldaats overeind blijft. Ook interessant is de speculatie van wie Trijntje Soldaats, die hoogstwaarschijnlijk analfabeet was, de verhalen zelf heeft gehoord. Het boeiende is dat haar verhalen niet per se streekgebonden zijn, maar ook in andere delen van Europa opduiken. Verhalen goldden in die tijd blijkbaar al over het Europese continent, mogelijk opgepikt door Soldaats eerste echtgenoot Andries Cremer die in het leger zat.

Eeuwenlang was het vertellen van verhalen dé manier om kennis van onze voorouders uit te wisselen. Meder, Van Ekert en De Vries hebben van de vertellingen van Soldaats zelf ook weer een mooi verhaal gemaakt. Wat de jury betreft is *Trilbil en Duivelsdrek* daarmee, naast een gedegen en prettig leesbare wetenschappelijke boekstaving, vooral ook een warme ode aan het vertelde verhaal.

ONTAARD LAND | INEKE NOORDHOFF UITGEVERIJ ATLAS CONTACT

Ineke Noordhoff geeft de gevolgen van de aardgaswinning en eerder gewroet in de Groningse bodem een gezicht: in *Ontaard land* vertelt zij het verhaal van Henk Tienkamp die een jarenlange strijd met de overheid heeft gevoerd om de aardbevingsschade aan zijn droomhuis vergoed te krijgen. Noordhoff weet knap de liefde voor een landschap te verweven met de juist liefdeloze manier waarop regenten en bedrijven met dat landschap en de mensen die er wonen omgaan.

Er zijn de laatste jaren veel boeken over de problematiek in Groningen geschreven. Het ene verhaal is nog schrijnender en ontluisterender dan het andere. Al die publicaties zijn de moeite van het lezen waard. Noordhoff is er naar oordeel van de jury juist in geslaagd niet alleen het leed van de bewoners voor het voetlicht te brengen, maar ook de onttakeling van een uniek cultuurhistorisch landschap te beschrijven. Daarmee is er niet alleen de stem Henk Tienkamp te horen, maar laat ze ook de wierden, kanalen, kerken en boerderijen spreken.

Ontaard land is naar oordeel van de jury een gedegen en relevant boek dat zowel schuurt en frustreert als een sprankje hoop voor de toekomst biedt.

HET GROTE GRONINGER POEZENBOEK | MARTIN HILLENGA UITGEVER: GODERT WALTER

Het Grote Groninger Poezenboek vertelt een kleine geschiedenis van Stad en Ommeland vanuit het perspectief van ons meest eigenzinnige huisdier, de kat. Martin Hillenga trekt de lezer aan de hand van 101 kattenverhalen het Groningse verleden en heden in, van de wierdentijd waarin de kat de akkers van de wierdenbewoners beschermde tot het hedendaagse Groningen waar het kattencafé in de Oude Ebbingestraat veelal volgeboekt is en wat het terrein is van *catfluencers* als Nemo en universiteitskat prof. dr. Doerak. Katten zijn in de loop der jaren steeds meer voor mensen gaan betekenen en het boek geeft deze culturele verandering prachtig weer. Martin Hillenga is een begenadigd schrijver, zijn verhalen zijn luchtig en humoristisch, maar bevatten ook inhoudelijke diepgang. De originele en frisse illustraties en vormgeving van Vera Post maken van het boek een eigentijds werk. Hillenga en Post hebben *Het Grote Groninger Poezenboek* samen met boekhandel Godert Walter in eigen beheer kunnen uitgeven na een crowdfundingactie.

WINNAAR NON-FICTIE

In de categorie non-fictie heeft de jury dit jaar gekozen voor een belangwekkend overzichtswerk over de grond onder onze voeten. Het boek over ons monumentale cultuurlandschap, al jaren actueel vanwege het borrelen en scheuren, is grondig, volledig maar bovenal met liefde gemaakt. De winnaar van het Beste Groninger Boek non-fictie is Ben Westerinks monumentale *Wierdenlandschap*, uitgegeven door Uitgeverij Noordboek.

NEVEN | PETER MIDDENDORP UITGEVERIJ DE BEZIGE BIJ

Het boek *Neven* van Peter Middendorp gaat over Robert en zijn gehandicapte neef Arie die een dagje naar Schiermonnikoog gaan. Arie en Robert lijken sprekend op elkaar, ze zijn dubbele neven: hun vaders waren broers, hun moeders zussen. Ze zijn genetisch zo goed als broers. Vanwege deze gelijkenis wordt Arie slachtoffer van een vergisaanslag uit het criminele circuit die voor Robert bedoeld is.

Deze roman gaat over het moeten leven met een slecht geweten. De trefzekere en scherpe pen van Peter Middendorp weet 174 pagina's lang een dreigende sfeer te creëren en vast te houden. Wie wordt er niet bang van criminele kopstukken met namen als Eddie Meta en Henny Spierbeker? In *Neven* staat geen woord te veel en dat terwijl de inzichten en het taalgebruik origineel, vaak rauw, en soms zelfs adembenemend mooi zijn.

FICTIE

BUITENLEVEN | NINA POLAK UITGEVERIJ PROMETHEUS

Twee vrouwen uit de Randstad kopen een karakteristiek woonhuis uit 1900 op het Groningse platteland. Het buitenleven heeft op de geliefden een verschillende uitwerking. Waar Esse, hoofd van de jeugdopleiding basketbal in Stad, direct wortelschiet in het dorp Onderweer, blijft schrijfster Rivka de stad missen. Met *Buitenleven* schreef Nina Polak een eigentijdse roman vol intelligente observaties, sterke dialogen en overtuigende, gelaagde karakters. De roman gaat over het moderne leven, het vertrek van twee dertigers met hond en te hoge verwachtingen uit het westen van Nederland, op zoek naar onthaasting. Zodra hun pad kruist met televisiepsychiater Eva begint het gedonder.

Niet alleen het werk van Polak, maar ook de omslag van Loes Faber is het noemen waard: de hippe, grafische, zwart-op-gele omslag contrasteert mooi met het verrassend groene binnenwerk.

HET LIED VAN OOIEVAAR EN DROMEDARIS | ANJET DAANJE UITGEVERIJ PASSAGE

Het lied van ooievaar en dromedaris bevat elf prachtige, fantasierijke novelles waarin Anjet Daanje op stilistisch vlak alles uit de kast trekt en speelt met thema's als dood en vergankelijkheid, zingeving, waarheid en mythevorming en tijd. De novelles, die elk een eigen hoofdpersonage hebben en waarvan de laatste zich afspeelt in Groningen, zijn met steeds zwakker wordende draadjes aan elkaar verbonden en vormen samen een adembenemende, maar ook zeer complexe literaire puzzel die je desalniettemin in één figuurlijke adem uitleest. Deze rijke roman is een ode aan de literatuur, de *gothic novel* en het werk van de gezusters Brönte in het bijzonder. *Het lied van ooievaar en dromedaris* is een klassieker in de dop, een boek dat je meerdere malen wilt lezen en dat je na elke herlezing heerlijk verward en verwonderd achterlaat. De jury van het Beste Groninger Boek maakt een diepe buiging voor het literaire meesterschap en de verbeeldingskracht van Anjet Daanje.

HET LIEFDESINTERBELLUM | INE BOERMANS UITGEVERIJ PROMETHEUS

Het liefdesinterbellum van Ine Boermans is een helder geschreven, origineel en soms erg grappig boek over een beladen onderwerp. Boermans ijkt de term “remournen”: haar hoofdpersoon, die niet toevallig Lot heet, probeert het verdriet om haar overleden moeder te verwerken door het aangaan van een serie liefdesrelaties. De verliefdheid houdt de rouw op afstand en als de relatie strandt, is het liefdesverdriet beter te hanteren dan het grote verdriet om de overleden moeder. Het liefdesinterbellum is de relatief rustige periode als het liefdesverdriet is weggeëbd en zich nog geen nieuwe liefde heeft aangediend. Het boek staat vol schrijnende observaties die het verdriet invoelbaar maken. Over de geur in de flat van haar moeder: “Ik rook het enorme gat vol missende geur meteen bij binnenkomst”. De roman is rond dit gat, rond deze afwezigheid van de moeder, geschreven, zonder grote woorden en zonder ergens sentimenteel te worden. De afwezigheid aanwezig stellen in een sobere en geestige stijl: dat is voor de jury de grote verdienste van dit boek.

SELLINGER | ALLARD SCHRÖDER UITGEVERIJ DE BEZIGE BIJ

Allard Schröder schreef eerder *Wenst*, een bundel met verhalen over een fictief dorp in Oost-Groningen. *Sellinger* is Allard Schröders tweede boek over de bewoners van dit denkbeeldige dorp. De jury was vooral getroffen door de sfeer en de beschrijvingen van het landschap, Gronings tot in de vezels, Gronings als strokarton. *Wenst* zou ieder dorp op het Groningse platteland in de jaren vijftig kunnen zijn. Dat Schröder een door en door Gronings boek weet te schrijven zonder gebruik te maken van dialect, vindt de jury een prestatie. Het boek is daardoor toegankelijk voor groter Nederlands publiek. De verhalen zijn alle zeven prachtig; de dromen, verlangens en gevoelens van teleurstelling van de bewoners zijn voelbaar. Ondanks de situering in tijd en plaats weet Schröder buiten de streekroman clichés te blijven. De mystieke elementen maken de bundel tot een origineel werk waar je even volledig in verzinkt.

WINNAAR FICTIE

De winnaar in de categorie fictie is een boek waar de jury dit jaar letterlijk en figuurlijk niet omheen kon. Groots en meeslepend, een *tour de force* van elf romans in een. De jury van het Beste Groninger Boek maakt een diepe buiging voor het literaire meesterschap en de verbeeldingskracht van *Het lied van de ooievaar en dromedaris* van Anjet Daanje, uitgegeven door uitgeverij Passage.